

El català, la llengua de la tribu o una llengua d'estat?

El discurs periodístic al voltant del debat de la llengua en una hipotètica Catalunya independent

Autora: Mireia Martí Soria

Treball final de grau en Llengua i Literatura Catalanes

Universitat Oberta de Catalunya

2n semestre 2018-2019 – 30 de maig de 2019

Directora: Marta Rovira Martínez

«-Quan jo utilitzo una paraula, aquesta paraula significa exactament el que jo decideixo
que signifiqui... ni més ni menys.

-La qüestió és si un pot fer que les paraules signifiquin coses tan diferents.

-La qüestió és, simplement, qui mana aquí. Amb això n'hi ha prou.»

Lewis Carroll, *A través del mirall*

Abstract

El mes de gener de 2012 el diari *Ara* publicà un article d'opinió titulat "La tribu o l'estat", d'Eduard Voltas. Un mes després, el mateix Voltas publicava un altre article, "En castellà també, sisplau". Per a la investigadora Montserrat Sendra,¹ aquests articles són l'inici d'un debat sobre l'oficialitat de la llengua catalana en el marc hipotètic d'una Catalunya independent. Aquests articles són també el punt de partida de la nostra anàlisi sobre el tractament que fan els mitjans de comunicació —l'anomenat "quart poder"— del debat sobre llengua i independència. L'anàlisi parteix dels articles de Voltas i s'estén per un corpus d'articles d'opinió publicats en diversos mitjans digitals i blogs personals al llarg dels anys 2012 i 2013, amb l'objectiu d'establir el tractament que fan els mitjans de comunicació sobre aquest debat, els tipus de discursos que es poden crear sobre un mateix tema i amb quina finalitat han estat creats. La metodologia emprada ha consistit en un buidatge de les opinions expressades a cada article per tal d'analitzar el discurs i les inferències que se'n poden derivar, així com per estudiar-ne els elements descriptius formals, és a dir, l'ús del llenguatge. A partir d'aquí, hem procedit a relacionar els posicionaments dels escriptors amb el mitjà on han publicat els articles i la intencionalitat dels discursos periodístics, tenint en compte la gran influència que aquests exerceixen sobre l'opinió pública i com contribueixen a la creació d'una realitat social.

PARAULES CLAU: Llengua, independència, estat, discurs, premsa, realitat social, debat.

¹ Així ho exposa SENDRA en la seva intervenció dins del "El debat sobre l'oficialitat lingüística d'una Catalunya independent", en la primera sessió del curs 18-19 *Seminari de sociolingüística i política lingüística* del Centre de Recerca en Sociolingüística i Comunicació de la Universitat de Barcelona (CUSC-UB), el resum de la qual es pot consultar al blog del CUSC:

<https://llenguasocietat.wordpress.com/2018/10/03/el-debat-sobre-loficialitat-linguistica-duna-catalunya-independent-amb-montserrat-sendra/>

Índex

1. Introducció.....	5
1.1. Estat de la qüestió	6
1.2. Marc sociopolític	9
2. Metodologia.....	15
2.1 Objectius.....	17
3. Anàlisi de les mostres	18
3.1. Anàlisi de la creació del discurs.....	19
3.1.1. El discurs de la polarització.....	19
3.1.2. Les posicions enfront del debat	21
3.1.3. A favor de la cooficialitat	23
3.1.4. El debat des de les veus considerades “unionistes”	25
3.1.5. El català, única llengua oficial	26
3.1.6. Cap llengua oficial.....	27
3.1.7. Debat o conflicte	28
3.2. Anàlisi dels elements descriptius.....	31
3.2.1. La intenció del discurs.....	32
3.2.2. Recepció dels enunciat: implicacions i pressuposicions	34
3.2.3. Recursos discursius	38
4. Conclusió	41
5. Bibliografia	44
6. Annexos	46
6.1. Annex 1. Fitxa de pauta d'anàlisi.....	46
6.2. Annex 2. Articles utilitzats en l'anàlisi	47
6.3. Annex 3. Posicionament dels autors en els articles analitzats.	51
6.4. Annex 4. Taula resum de les posicions i estratègies discursives dels diferents grups d'opinió.....	54

1. Introducció

Aquest treball analitza el debat periodístic sobre l'estatus de la llengua catalana en un hipotètic Estat català independent, en base als discursos que els mitjans de comunicació publiquen a través d'articles d'opinió així com també amb opinions recollides directament de blogs personals. L'article d'opinió és un gènere força habitual en els mitjans de comunicació. Són textos periodístics en què els autors expressen les seves reflexions sobre algun tema d'actualitat, els quals es basen en l'argumentació, amb l'objectiu final d'influir en l'opinió del lector i, si cal, arribar a modificar-la. A través d'aquests textos els mitjans concentren les seves actuacions estratègiques, tal com ho explica Borrat a *El periódico, actor político* fent referència al pluralisme i els seus usos per part dels diaris: els usos estratègics que en fa tenen a veure amb el que ell anomena “*los disensos organizados*” (Borrat, 1989: 135), és a dir les divergències derivades dels objectius estratègics. Són textos que es troben a cavall entre la literatura i el periodisme, ja que normalment no estan escrits per periodistes (tot i que també es pot donar el cas), la qual cosa els caracteritza per tenir una vessant més creativa amb una funció més recreativa (Borrat, 1989: 134). Són aquests textos els que, precisament, es caracteritzen per tenir un grau més elevat de factor sorpresa, de “no rutina”. Aquest factor “sorpresa”, juntament amb la vessant recreativa, els fa especialment útils pel que fa a la manipulació i creació d'opinió.

És per aquest motiu que hem considerat del tot adient analitzar aquest debat públic des del punt de vista d'escriptors, professors, polítics, filòlegs i altres personatges de l'àmbit cultural i literari. Perquè, segons Borrat, quan es tracta de transmetre un comentari o una opinió sobre un tema d'actualitat política, “*un filósofo o un literato [...] puede lograr efectos de persuasión más fuertes que los propios periodistas especializados en política*” (1989: 135). I aquest és el nostre

objectiu principal: analitzar la creació de discursos creadors de realitat que tenen per objectiu influir en l'opinió pública sobre un tema polític d'actualitat.

1.1. Estat de la qüestió

Diu Albert Branchadell a la introducció del llibre *La hipòtesi de la independència* que el debat que es “produeix a l'entorn de les perspectives del procés de normalització del català” és recurrent (2001: 10) des que se'n va fer esment per primera vegada —relacionant-lo directament (però no de forma explícita) amb la independència— al manifest que diversos professors universitaris van publicar a la revista *Els Marges* l'any 1979, amb el títol “Una nació sense estat, un poble sense llengua?”. La hipòtesi a què es refereix Branchadell, i que rebut en el seu assaig, és la que defensa que la normalització lingüística del català només es pot consumir en una hipotètica Catalunya políticament independent, és a dir, en el marc d'un estat propi on el català esdevingui l'*única* llengua oficial.

La bibliografia periodística sobre aquest tema és molt extensa. Tant extensa que hem hagut de limitar el període de recerca, per motius obvis. Per a la nostra anàlisi utilitzarem articles publicats els anys 2012 i 2013 i centrarem l'inici del debat en dos articles d'Eduard Voltas, publicats al diari *Ara* amb un mes de diferència. El primer article duia per títol “La tribu o l'estat” i es va publicar el 22 de gener de 2012. El segon, “En castellà també, sisplau”, es va publicar el 26 de febrer del mateix any. Voltas considera que el discurs ha de mutar del que anomena “la tribu”, i que descriu com aquells catalanistes que miren TV3 i van a les manis a cop de xiulet, a un discurs d'estat, és a dir, en què l'independentisme contempli l'opció d'abraçar també la llengua castellana, com a estratègia per a seduir un altre tipus de població i ampliar el seu suport de cara a un possible referèndum d'autodeterminació. Perquè, segons Voltas, “amb la tribu no n'hi ha prou per guanyar.”

Aquests articles, especialment el segon, van donar peu al que en aquells moments era el director del diari *Ara*, Carles Capdevila, a animar a periodistes i escriptors a dir la seva, amb l'article "Debat valent per trencar tabús i sumar", publicat el 27 de febrer de 2012. Deia Capdevila: "M'enorgulleix que aquest diari [...] obri un debat sensible com aquest", i continua "I us convido a participar-hi, als opinadors de l'ARA i als lectors". El debat estava servit.

Pel que fa al llibres publicats, la bibliografia és força àmplia. Ens hem centrat en alguns que tracten sobre el paper dels mitjans de comunicació i hem basat la metodologia i l'anàlisi en el llibre de Cristina Perales (2014), *Prensa i autodeterminació. Catalunya i Euskadi dins l'espanya de la transició*. També hem consultat el recentment publicat *El quart poder i la independència. La batalla mediàtica per l'1 d'octubre*, de Jordi Gifreu (2018), que analitza l'interès dels mass mèdia per a apropiar-se de l'esperit del "referèndum" de l'1 d'octubre de 2017, segons els seus interessos. I el llibre d'Albert Branchadell (2001), *La hipòtesi de la independència*, un dels autors partidaris de la cooficialitat català-castellà que argumenta (de manera molt ben documentada) que un possible "estat català" no té perquè garantir la normalització de la llengua catalana. Per mitjà de la nostra anàlisi, veurem com, realment, podem parlar de "batalla mediàtica" pel que fa al tractament del tema i la creació de discursos, en general sobre la qüestió de la independència i més concretament també sobre el futur de l'estatus de la llengua catalana. I veurem com, dins d'aquesta batalla, tot s'hi val.

El llibre de Berger i Luckmann (1988), *La construcció social de la realitat*, ens serveix per aprofundir en el punt de vista social de l'anàlisi. L'anàlisi de les diferents fases del procés de construcció de realitat (institucionalització, legitimació, interiorització de la realitat) ens donen eines per aprendre a identificar el paper dels mitjans de comunicació com agents creadors o constructors

d'aquestes realitats. Per mitjà dels discursos dels seus columnistes (escriptors, periodistes o, simplement, personatges mediàtics) tenen una gran capacitat de manipulació de l'opinió pública i de revertir conceptes (a tall d'exemple, avui en dia podem observar com hi ha certs partits polítics considerats de *dretes* que han fet seus els discursos de defensa de valors que normalment s'assimilen a les *esquerres* i com els exhibeixen a través de les xarxes socials sense cap tipus de pudor.)²

D'altra banda, el llibre *El Periódico, actor político*, d'Héctor Borrat, ens parla precisament d'aquest paper d'actors del sistema polític que tenen els mitjans de comunicació, en la mesura que interactuen amb altres actors socials. Borrat explica, en el pròleg del llibre, que el diari independent es defineix i actua en funció de dos objectius: lucrar i influir (1989: 9). Els periodistes es deuen al poder empresarial més que no pas a la defensa de la veracitat i l'objectivitat de la informació. Hem vist aquests últims anys casos de periodistes acomiadats per sortir-se de la línia marcada pel poder empresarial del diari (*El País* n'és un exemple), i fins i tot dibuixants, com el cas de Miquel Ferreres, a qui *El Periódico* va acomiadar l'any 2018 en considerar que es decantava cap a una posició més "afí" a la independència o per ser crític amb l'actuació de l'estat. Concretament, els acudits de Ferreres sobre la situació política a Catalunya no seguien la línia editorial del diari i el seu discurs generava incomoditat, segons diverses notícies publicades al respecte.³ Miquel Ferreres publica actualment les seves vinyetes a *l'Ara*.

² Un article que parla d'aquest tema és el d'Alejandro Tena "Cuando la derecha utiliza a intelectuales de izquierdas para reforzar su discurso", *Público*, vist a: <https://www.publico.es/culturas/cultura-politica-citar-moda-derecha-inserta-intelectuales-izquierdas-discursos.html> En aquest article l'autor explica com els líders de dretes entren en contradicció entre allò que exhibeixen i allò que realment pensen i defensen. Data de consulta: 28/12/2018

³ El Periódico va decidir no publicar l'última vinyeta de Ferreres, en què un 155 gegant cau sobre la seva taula i ell s'escapa per poc. Vist a: https://www.eldiario.es/rastreador/Periodico-Miquel-Ferreres-criticaba-periodico_6_745135490.html Data de consulta: 28/12/2018

Som conscients que aquest debat va molt més enllà del tema de la llengua. La reivindicació d'un estat propi per a Catalunya és una qüestió que ve de molt lluny, a la qual encara li queda molt recorregut i que ha passat per diverses i variades etapes. La que s'està vivint avui dia, amb el "procés" i l'increment de ciutadans, entitats cíviques i partits polítics que li donen suport, és una d'aquestes etapes. Per aquest motiu, i per la complexitat que rodeja aquesta qüestió, és evident la necessitat de centrar l'estudi en un tema concret, tot i que n'hi ha, però, molts d'altres i molt interessants. En aquest cas, doncs, ens hem detingut en el debat sobre la llengua i l'estatus que hauria de tenir en una suposada Catalunya independent. En el següent apartat analitzem el marc sociopolític en què ens movem des de la mort del dictador Franco, i com ha augmentat de manera exponencial el conflicte sobre la independència i el debat sobre la llengua a partir de la sentència del Tribunal Constitucional del 2010 contra la nova redacció de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya de l'any 2006.

1.2. Marc sociopolític

Dins del període post-franquista, anomenat "la transició", el desembre del 1979 s'aprova la llei orgànica de desenvolupament de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya⁴ que determina, a l'article tercer, que el català és la llengua pròpia de Catalunya i idioma oficial del Principat, juntament amb el castellà, i que la Generalitat ha de garantir l'ús normal i oficial dels dos idiomes i assegurar-ne el seu coneixement. Tota una declaració d'intencions que té per objectiu la recuperació de la llengua catalana de l'ofec a què havia estat sotmesa durant la dictadura franquista. S'inicia des de les institucions catalanes el procés de normalització lingüística, sobre el qual no entrarem en detall perquè ens desviaríem de l'objecte del nostre estudi. A tall d'exemple, cal destacar la creació dels Mitjans Audiovisuals de Catalunya (ràdio i televisió en català) o el Consorci

⁴ Que es va arribar a reclamar insistentment a finals dels anys 70 des de l'Assemblea de Catalunya amb el lema "Amnistia, llibertat i Estatut d'Autonomia" i amb la campanya "Volem l'Estatut!".

per la Normalització Lingüística (cursos de català per adults), entre moltes altres entitats, serveis o campanyes institucionals.

En paral·lel, el discurs des de l'àmbit intel·lectual i polític en defensa de la sobirania de Catalunya i que reclama un estat propi va ressorgint. Una de les entitats que reapareix a la vida pública de Catalunya, abans de la mort del dictador, és *Òmnium Cultural*⁵ (fundada l'any 1961, va ser vetada pel franquisme el 1963 i legalitzada de nou l'any 1967) que treballa amb els objectius de fomentar la llengua i la cultura catalana, i que després de l'any 2010 adoptarà un discurs clarament de caràcter independentista. Més endavant, l'any 1981 apareix la Crida (Crida a la Solidaritat en Defensa de la Llengua, la Cultura i la Nació Catalanes), un moviment catalanista que va néixer per defensar la normalització del català enfront de la discriminació en l'àmbit públic, i lluitar per assolir l'autodeterminació de Catalunya. També des de diferents partits polítics de tradició catalanista s'expandeix aquest discurs que relaciona llengua i independència: entre altres, Esquerra Republicana de Catalunya, el Partit Socialista d'Alliberament Nacional dels Països Catalans (PSAN), els Independentistes dels Països Catalans (IPC) i el partit que va sorgir com a confluència d'aquests dos últims, el Moviment de Defensa de la Terra (MDT), o el Grup de Defensa de la Llengua.

En aquells moments de recuperació de moltes llibertats prohibides, com ara la llibertat d'expressió o la llibertat de partits, l'independentisme polític anava directament associat a un posicionament de defensa de la llengua catalana, prenent la llengua com un símbol d'identitat cultural i social i tenint en compte que va ser, a més a més, un dels principals objectius del genocidi cultural⁶ portat a terme pel règim franquista. En aquell marc macrosociològic, el discurs que va

⁵ En el web de l'entitat es pot consultar tant la cronologia com els principals objectius pels quals treballa Òmnium <https://www.omnium.cat/ca/>

⁶ El concepte el desenvolupa a bastament Josep Benet al seu llibre *L'intent franquista de genocidi cultural contra Catalunya*, 1995. El llibre analitza les diferents posicions que el franquisme va

prenent força sobre llengua i independència no objectiva una realitat, sinó que crea una realitat social que es construeix *hic et nunc*, en l'entorn de l'«aquí» i l'«ara» d'aquell moment.⁷ La recepció d'aquell discurs per part d'una gran majoria de la societat catalana és que durant els últims quaranta anys s'havia patit la privació de l'ús normal de la seva llengua pel fet de no haver-se pogut independitzar d'un altre estat que era el que, precisament, els havia estat prohibint la seva llengua. Una realitat que al llarg de trenta anys es va construir en la consciència individual dels catalans que estan a favor de l'autodeterminació de Catalunya. En paraules de Voltas, assistim a la creació d'un “univers simbòlic confortable”.⁸

És a partir de l'any 2000 que el discurs presenta una certa mutació, tal com ho expliquen Sendra i Vila (2016), cap a una visió “no nacionalista” de l'independentisme.⁹ Un corrent que sorgeix des del partit Esquerra Republicana de Catalunya i que pretén substituir la idea *d'alliberament* per la de construcció d'un nou estat. “En poques paraules, allà on el «nacionalisme» veia la necessitat *d'alliberar un país* [...], el nou independentisme va proposar de *construir un nou estat*” (Sendra i Vila, 2016: 35). Amb aquesta nova visió, s'assumeix la pluralitat lingüística com un valor afegit del país, i com un senyal de diversitat i riquesa cultural. No és estrany, doncs, que Oriol Junqueras (com a secretari d'ERC) fos un dels primers polítics a manifestar-se públicament a favor de la cooficialitat lingüística,¹⁰ tal com ho referencia Montserrat Sendra (2015),¹¹ amb un article

adoptar contra Catalunya: peticions de desmembrament del principat i desaparició del seu nom, persecució oficial de la llengua i la seva prohibició a escoles, premsa i institucions, etc.

⁷ Sobre el tema de la sociologia del coneixement i de la creació social de la realitat hem llegit el tractat de BERGER i LUCKMANN (1998) *La construcció social de la realitat*.

⁸ Eduard Voltas ho defineix així quan es refereix a “la tribu” catalanista a l'article “La tribu o l'estat” (2012), diari *Ara*.

⁹ SENDRA, M. i VILA, F.X. (2016), “L'estatus de les llengües a la República Catalana”, *Els Marges* núm. 108, p.33-50.

¹⁰ També ho va fer tot seguit Artur Mas, quan va declarar que el castellà era un patrimoni estimat de Catalunya, tal com ho va manifestar en el discurs de convocatòria d'eleccions del 2012, el resum del qual recull *La Vanguardia*: <https://www.lavanguardia.com/politica/20120925/54351101655/artur-mas-ejercer-derecho-autodeterminacion.html>. Data de consulta: 28/12/2018.

¹¹ SENDRA, M. (2015) “El debat sobre l'oficialitat lingüística: estat de la qüestió”, Blog de la Revista de Llengua i Dret. Data de consulta: 30/12/2018.

publicat a *El Periódico* l'any 2012, "El castellà i la República Catalana". En aquest article, Junqueras exposa la conveniència de defensar un estat de ple dret on la prioritat sigui la cohesió social i on deixa ben clar i explícit que el castellà també serà llengua oficial en la Catalunya independent. Igual com ho ha de ser l'Aranès. Diu Junqueras: "Parlar més d'una llengua no només és enriquidor, sinó que és cada dia més indispensable. I això no genera cap mena de conflicte, ben al contrari." Minimitzar el conflicte de la relació entre català i castellà i centrar-se, per contra, en els aspectes positius de la diversitat lingüística: aquest és, segons Sendra i Vila, un dels objectius del nou independentisme.

Hi ha, però, un factor decisiu que estimula i accelera tant el debat de la llengua com el de l'autodeterminació de Catalunya. El 28 de juny de 2010, el Tribunal Constitucional emetia una sentència que declarava inconstitucionals catorze articles del recent reformat Estatut de Catalunya de 2006 (aprovat pel Parlament de Catalunya, pel Congrés dels Diputats, pel Senat i ratificat mitjançant referèndum popular), i fixava la interpretació de 23 preceptes i 4 disposicions addicionals. La sentència donava resposta a un recurs presentat pel Partit Popular i es va dictar en el marc d'un TC dominat pels dos grans partits de l'Estat Espanyol: PSOE i PP. Guillem Martínez ho explica a l'article "2010. El año en que empezó todo. O, tal vez, el año en que acabó todo", publicat al digital *CTXT* (2016): "De hecho, los magistrados del Tribunal Constitucional eran fruto de un pacto entre los dos partidos mayoritarios, PP y PSOE".¹² En termes generals, la sentència representava, segons Martínez, un càstig a Catalunya, un càstig a una conducta, un atreviment, un punt de vista, és a dir, un càstig a l'essència de l'Estatut (Martínez, 2016). La sentència atacava directament la qüestió de la llengua, en eliminar l'expressió "i preferent" de l'article 6:

¹² MARTÍNEZ, G. (2016) a *CTXT Revista Contexto*. Vist a: <https://ctxt.es/es/20161116/Politica/9525/catalu%C3%B1a-proces-soberanismo-referendum.htm>
Data de consulta: 30/12/2018.

Article 6. La llengua pròpia i les llengües oficials

1. La llengua pròpia de Catalunya és el català. Com a tal, el català és la llengua d'ús normal «i preferent» de les Administracions públiques i dels mitjans de comunicació públics [...].

Si llegim a la sentència la part dedicada a justificar els límits de l'oficialitat de la llengua catalana, aquesta ocupa tres pàgines (de la p. 31 a la 33). El tribunal considera que no es pot "imposar" l'obligació de conèixer una llengua cooficial; admet el deure de saber el català com a matèria d'ensenyament obligatori, però no com un deure de coneixement general, ja que no és un deure inherent a la cooficialitat.¹³ A part de la qüestió de la llengua, la sentència també deixava "sense eficàcia jurídica la proclamació de Catalunya com a nació" (Perales, 2014: 12) i en retallava competències en diversos àmbits, com el jurídic. En tot cas, segons Martínez (2016), es van declarar institucionals preceptes que havien estat totalment vàlids i literalment copiats dels estatuts reformats del País Valencià i Andalusia.

Javier Pérez Royo, catedràtic de Dret Constitucional i analista polític, ho explica en un article que publica al mateix mitjà digital *CTXT*, que titula "Por qué golpe de Estado?" en què reproduïx un article que va enviar al diari *El País*, *Autogoles*, 22 d'octubre de 2014, i que en aquell moment no li van publicar. Pérez Royo argumenta per què considera que la sentència del Tribunal Constitucional 31/2010 va suposar, materialment, un cop d'Estat, des de la seva expertesa sobre Dret Constitucional. La Constitució Espanyola reconeix certes nacionalitats dins l'Estat espanyol i el seu dret a l'autonomia i la regulació mitjançant un Estatut d'Autonomia propi, pactat amb el Parlament Autòmic i les Corts Generals de l'Estat i ratificat en referèndum: és el que s'anomena la Constitució Territorial. La sentència no va respectar aquest pacte, la qual cosa va suposar una violació de la Constitució Territorial. Una sentència que Pérez Royo qualifica en el seu article

¹³ Sentència 31/2010, de 28 de juny de 2010, Tribunal Constitucional, p.32

com a *“bomba de neutrones jurídica, que dejó intactas las paredes del edificio, pero que aniquiló la vida que había en el interior del mismo”*.

Aquesta resolució va ser, per motius evidents, un revulsiu i el motor a partir del qual va arrencar un moviment cívic i social en contra d'una sentència que en el mateix moment que manifestava el rebuig per un Estatut referendat per la ciutadania, estava mostrant el seu rebuig per aquests mateixos ciutadans, per la seva essència. La reacció ciutadana en contra de la sentència del Tribunal Constitucional del 10 de juliol, va ser, d'aquesta manera, la primera manifestació multitudinària de reivindicació de la independència de Catalunya. Convocada per Òmnium Cultural sota el lema “Som una nació, nosaltres decidim”, la gran manifestació de 2010 es considera l'inici del que es coneixerà com “Procés de Transició Nacional”, el llarg camí cap a una hipotètica República Catalana en el qual, actualment, encara estem immersos.

En aquest marc sociopolític, de confrontació mediàtica i de crisi política, una crisi que, segons Guillem Martínez (entre d'altres) es va iniciar precisament amb la sentència contra l'Estatut, sorgeix un debat antic i recurrent, el debat sobre la llengua. El tema principal que aborda versa sobre el futur de l'estatus de la llengua catalana en una possible Catalunya independent. Un debat que es desenvolupa en paral·lel al conflicte polític sobre la independència i del qual no es pot deslligar. Aquest és el tema que analitzarem en el nostre treball, sense entrar a valorar la conveniència o no de si la llengua catalana ha de ser l'única llengua oficial en un estat independent. No analitzarem, tampoc, si el català està en perill o no, i si la seva supervivència com a llengua minoritària depèn de la formació d'un estat propi que l'abraci i la protegeixi. L'anàlisi se centrarà en el discurs mediàtic emès per alguns mitjans de comunicació, a través d'articles d'opinió, i la intencionalitat que s'amaga darrera de cada discurs.

Perquè, de discursos, n'hi ha diversos. Gairebé tants com opinions. Veurem que hi ha diferents posicions amb relació a l'oficialitat del català: d'una banda, aquells que opinen que no és necessari que hi hagi una llengua oficial, i opten per defensar un model multilingüístic que respecti totes les llengües que avui en dia es parlen a Catalunya; per una altra banda, hi ha els que defensen que el català ha de ser l'única llengua oficial, i es basen, principalment, en la premissa que la llengua catalana és una llengua feble i minoritzada que es troba en greu perill d'extinció. La majoria d'autors que defensen aquesta tesi tenen la convicció que la llengua catalana només pot sobreviure sota la protecció d'un Estat; en un tercer grup trobem els que creuen que s'ha de continuar com fins ara, amb dues llengües oficials: català i castellà, amb el català com a llengua d'ús preferent; i encara podem trobar més opinions, com que aquest és un tema tabú i, per tant, tal debat no existeix. Pel que fa als que consideren que a Catalunya el castellà està discriminat, que n'hi ha, no els podem incloure en l'anàlisi perquè en el seu discurs ja no hi cap la més mínima possibilitat que Catalunya pugui esdevenir un estat independent i, encara menys, que el català tingui un ús més enllà del privat.

Diu Branchadell que "els participants del debat s'han dividit entre els qui consideren que el català s'extingirà [...] i els qui creuen que [...] té el futur assegurat" (2001: 85). Ja veurem, però, després d'analitzar dos anys de debat (i disset anys després de l'escriptura del llibre) que la conclusió no és tan simple, que hi ha molts matisos i que no totes les opinions es poden classificar en dues úniques categories: «blanc» o «negre».

2. Metodologia

La recerca analitza el discurs periodístic que s'ha creat al voltant del conflicte de la independència de Catalunya i de l'oficialitat de la llengua catalana. Llengua i independència són dos conceptes que van molt units per la gran significació que té la llengua com un dels elements d'identificació de pertinença a una comunitat, a

una cultura, és a dir, com un element d'identitat. A més a més, en el cas del català, s'hi afegeix un factor de reivindicació i de preservació davant del que alguns consideren un perill d'extinció irremeiable, el perill derivat de la submissió i assimilació a la llengua castellana.

L'anàlisi s'ha aplicat a un corpus d'articles, columnes d'opinió i entrades a blogs, que tracten sobre aquest tema i on periodistes i escriptors hi exposen els seus pros i contres. La recerca s'acota a les edicions en format digital dels diferents mitjans (cal tenir en compte que alguns dels mitjans escollits només tenen edició digital). Per a aquesta anàlisi prendrem com a referència la bibliografia que recull Montserrat Sendra en la seva pàgina web "Les llengües a la Catalunya independent",¹⁴ una selecció d'articles que tracten de manera molt concreta sobre el tema del nostre treball. També hem fet recerca a la xarxa d'altres articles d'opinió i algunes notícies que ens ajudaran a argumentar la nostra anàlisi.

El punt de partida de l'estudi és la Sentència del TC del 2010 i la consegüent mobilització ciutadana, un moment històric que es pot entendre com l'inici de l'anomenat "procés de transició nacional" cap a la independència de Catalunya. Amb aquest antecedent, els articles analitzats comprendran el període de dos anys: 2012, any en què, segons algunes opinions, s'inicia el debat sobre llengua i independència amb els articles d'Eduard Voltas esmentats a la introducció, "La tribu o l'estat", i "En castellà també, sisplau" a l'*Ara*, i l'any 2013. Ha estat del tot necessari acotar molt el període de recerca en el temps perquè la informació és excessivament extensa.

Aplicarem a cada text la fitxa d'anàlisi (Annex 1) per tal d'extreure informació sobre el tipus de discurs: intencionalitat, inferències, implicacions, pressuposicions. I cap a on va dirigit el discurs, quina és l'opinió que ens està

intentant transmetre. Hem comprovat que les opinions al voltant d'aquest debat poden ser molt diverses i que hi ha columnistes que es declaren pro-independència, però valoren la conveniència de mantenir la cooficialitat; d'altres, opinen que la llengua catalana necessita el paraigua d'un estat que permeti l'aplicació de polítiques lingüístiques continuades per a preservar-la, la qual cosa només es podrà aconseguir si és única llengua oficial; veurem també els diferents posicionaments dels columnistes en funció del mitjà des del qual escriuen.

Un altre factor que analitzarem és la forma del discurs, els elements descriptius com ara l'ús del llenguatge, tipificacions, etiquetes, repetició d'estereotips, l'agressivitat o el discurs eufemístic, càndid. Farem un buidatge de paraules, frases o expressions que es repeteixen o apareixen més sovint en els articles. Analitzarem l'ús d'algunes paraules que han anat apareixent en els mitjans de comunicació amb relació al "procés" i al tema que ens ocupa, etiquetes que s'han anat utilitzant en els discursos de tal manera que els lectors les hem normalitzat. Aquesta anàlisi ha de ser tan empírica com sigui possible, sense entrar en judicis de valor o en suposicions crítiques subjectives.

2.1 Objectius

L'anàlisi de les mostres ens ha de permetre, a través de l'estudi detallat del llenguatge explícit, inferències i aspectes formals dels textos:

- Analitzar el discurs dels mass mèdia i el seu posicionament sobre l'oficialitat de la llengua i la hipotètica independència.
- Observar els diferents discursos que es poden crear al voltant d'una mateixa temàtica i la relació amb l'orientació política del mitjà.

¹⁴ <http://llenguescatalunyaindependent.weebly.com/>

- Analitzar els elements descriptius dels textos amb relació a la creació d'estereotips i tipificacions.
- Analitzar la intenció del discurs a través d'aquests aspectes formals: implicacions i pressuposicions.

3. Anàlisi de les mostres

L'anàlisi que durem a terme es basa en l'estudi de 30 mostres, que es relacionen a l'annex 2 i que tracten, de manera gairebé exclusiva, sobre el debat de l'oficialitat de la llengua catalana en un hipotètic estat independent. El camp ha estat força ampli, ja que estem analitzant una qüestió que des de fa gairebé deu anys és present en el dia a dia dels mitjans de comunicació i de la política catalana, espanyola i, m'atreveria a dir, europea. Gifreu parla d'un "cicle excepcional del Procés", més enllà d'un cicle històric, per referir-se al conjunt de "fets-ruptura" que han marcat la política i que han tingut unes "repercussions polítiques, socials, econòmiques i judicials en tots els àmbits de la societat catalana i espanyola" així com en l'àmbit europeu i mundial (Gifreu: 2018:27-28). Ens trobem, doncs, davant d'un moment de la nostra història social i política molt interessant que es pot analitzar des de molts i diferents punts de vista.

No ens hem limitat a l'anàlisi dels diaris, sinó que també hem consultat opinions publicades en blogs d'escriptors, professors d'universitat o polítics. Tot i això, la recerca ha quedat força acotada: el diari *Ara* ha estat el més consultat, ja que va ser el rotatiu des del qual va arrencar el debat i és el que ha publicat més articles sobre el tema. Segons l'estudi de Sendra i Vila (2016) "dos mitjans han publicat plegats més del 35% de les peces identificades", i són l'*Ara* i *Vilaweb*; el digital *Nació Digital* també han aportat molta informació a l'anàlisi, per raons òbvies pel que fa a la ideologia que defensen; alguns articles corresponen a les versions en

digital de *La Vanguardia* i *El Periódico*. Val a dir que la recerca sobre el tema en diaris de perfil espanyolista no ha estat fructífera, perquè, com hem esmentat abans, els seus articulistes no contempen l'opció d'una Catalunya independent. Hem pogut analitzar alguns articles d'opinió del digital *Crónica Global* o *La Voz de Barcelona*.

Pel que fa als autors, la recerca s'ha centrat en aquells que han estat i estan molt actius al debat, com Albert Branchadell, Eduard Voltas, Xavier Mir, Sebastià Alzamora, Andreu Barnils, Miquel Strubell o Carme Junyent, entre molts d'altres.

A l'Annex 3 detallem les posicions de cada un dels autors dels articles seleccionats com a mostra per a l'anàlisi, que es resumeixen en tres grups: aquells que estan a favor de la cooficialitat català-castellà; els que defensen que el català ha de ser única llengua oficial i els que creuen que cal canviar de model i no declarar cap llengua oficial.

3.1. Anàlisi de la creació del discurs

3.1.1. El discurs de la polarització

Com ja hem fet esment a la introducció, els mitjans de comunicació utilitzen estratègicament els editorials i els articles o columnes d'opinió com a discursos persuasius, tenint en compte que aquest tipus d'articles són "discursos on es concentra opinió" (Perales, 2014: 121). Segons Perales, citant Escandell, "des de la perspectiva pragmàtica s'entén l'argumentació com el conjunt d'estratègies que organitzen un *discurs persuasiu*" (2014: 121), com un raonament. En aquest sentit, cada autor o "emissor" expressa unes opinions i difon uns continguts a través de la línia editorial (Gifreu, 2018). És la "veu oficial", la del poder, la versió institucional o de la realitat forjada a partir de la creació d'opinió i apropiada per les institucions per a defensar els seus interessos i objectius polítics.

De fet, Josep Gifreu ho defineix molt encertadament amb motiu del referèndum de l'1 d'octubre de 2017: "El tsunami polític i mediàtic que representà la celebració del referèndum de l'1-O va obligar a radicalitzar posicions i línies editorials" (2018:49). Aquesta "polarització" de l'opinió dels mitjans de comunicació de què ens parla Gifreu potser sí que va trobar el seu punt àlgid amb el referèndum, però es va iniciar molt abans (possiblement amb la sentència del TC del 2010) i s'ha anat incrementant amb els anys. De la mateixa manera que ho ha fet la batalla per apropiarse de la realitat i transformar-la en discurs institucional, una batalla que actualment guanyen per majoria dels rotatius espanyols partidaris de la defensa aferrissada de la unitat d'Espanya: han decidit comprar el relat dels principals partits polítics del Govern Espanyol, un relat que està avalat per la màxima institució, la monarquia, i la seva principal figura, el rei Felip VI. Diu Gifreu que quan l'Estat espanyol actua contra la independència ho fa en un "megamarc" de defensa de la inviolabilitat de la unitat d'Espanya i que en aquesta batalla "delega una part substancial de la guerra de posicions al front mediàtic" (Gifreu, 2018: 155), al qual qualifica de "totpoderós". A Espanya aquest factor és especialment greu, per la fragilitat de la democràcia i les deficiències que presenta, i fa que els mitjans siguin dependents respecte dels poders de l'Estat (Gifreu, 2018: 156), fins i tot servils i submisos, diu Gifreu.

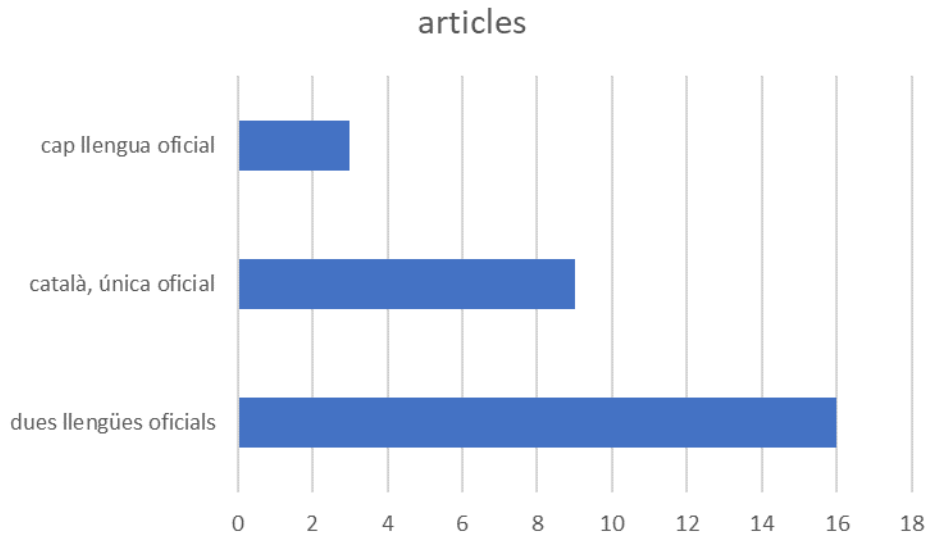
El discurs de la polarització és també un discurs propagandístic que té un objectiu bàsic, que és desacreditar l'adversari o l'enemic, assenyalar-lo (etiquetar-lo) i liquidar-lo (Gifreu, 2018: 160). Els articles analitzats en aquest treball no segueixen aquest model tan extrem (excepte, potser, els de Mercè Villarrubias i Alejandro Tercero, dels quals en parlem més endavant), però sí traspuen un cert aire de confrontació. Una confrontació que de manera general i sistemàtica, com veurem, interpel·la el lector a decantar-se cap a un model d'Estat propi que abraça la diversitat lingüística del país, un estat cosmopolita que considera el bilingüisme com un element de tolerància i respecte, inclusiu, d'acceptació de la diversitat; en

el seus discursos, consideren que l'altre posicionament comporta un punt de vista poc inclusiu, que, segons els autors, no té en compte l'actiu social que representa la població castellanoparlant que hi ha a Catalunya. Eduard Voltas ho veu molt clar a l'article "La tribu o l'estat", on proposa a l'independentisme utilitzar un discurs que inclogui en el projecte d'autodeterminació totes aquelles persones que se senten espanyoles i que tenen el castellà com a llengua materna o preferent (Voltas, 2012). Aquest, segons Voltas, és un projecte d'Estat.

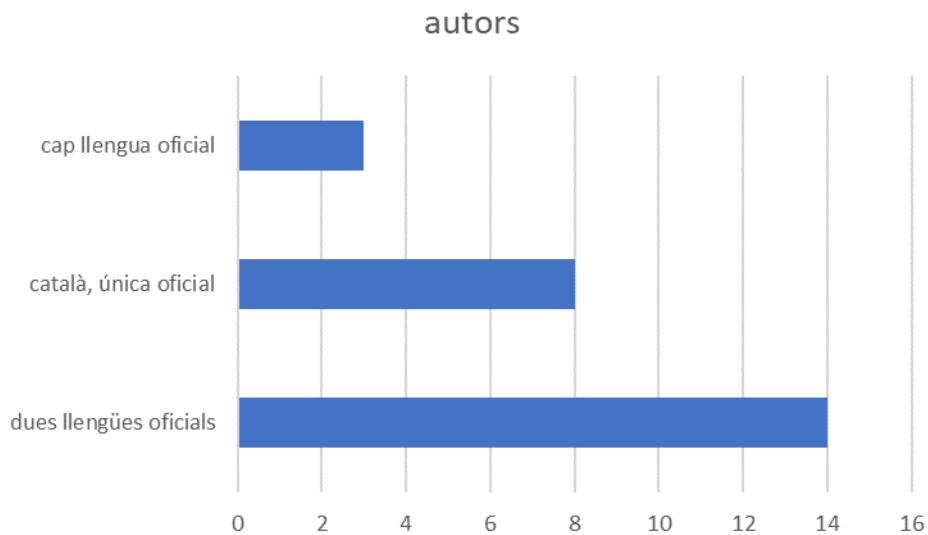
3.1.2. Les posicions enfront del debat

Amb els articles analitzats i també del que es desprèn de les fonts consultades (hem de tenir en compte que la nostra anàlisi abasta un percentatge força reduït del que és la gran quantitat d'articles, editorials, notícies, articles a blogs, etc., publicades sobre el tema) podem afirmar que hi ha tres posicions clarament diferenciades amb relació al debat sobre l'estatus de les llengües en una hipotètica Catalunya independent. Aquestes posicions, però, no estan delimitades, sinó que, com hem dit, trobem certs matisos que en alguns casos acosten posicions i en d'altres, les allunyen; també trobem alguns punts de vista compartits en tots els posicionaments, uns temes que analitzem més endavant.

En la nostra anàlisi, el corpus més nombrós d'articles correspon al grup d'autors que defensen la cooficialitat del català i el castellà i que majoritàriament, també defensen el bilingüisme. Seguidament hi ha el grup d'autors que defensen que el català ha de ser l'única llengua oficial, sense que el castellà tingui la representació que li correspon com a llengua que es parla a Catalunya, juntament, això sí, amb d'altres, àdhuc l'anglès. En tercer lloc, en un nombre d'articles força més reduït, hi ha el tercer grup, que són els partidaris que no cal copiar models que potser no funcionen i proposen altres alternatives, com no declarar cap llengua oficial. En tot cas, parlen de llengua pròpia i llengua de poder.

Pel que fa als autors seleccionats, que ja hem descrit a l'apartat anterior, es distribueixen en els grups de la següent manera:

3.1.3. A favor de la cooficialitat

Tenim, doncs, un grup d'autors que són partidaris de la cooficialitat del català i el castellà. Alguns dels arguments que branden per a defensar la seva opinió són que el català, en un estat independent, ja tindria la protecció suficient com per no haver de patir per la imposició del castellà; parlen també d'una cooficialitat asimètrica, és a dir, que el català tingui més presència en tots els àmbits, però sobretot en institucions, i la necessitat de continuar protegint-lo, sense desmerèixer el castellà. En aquest grup trobem un discurs molt dirigit cap a la comparació, de manera que trobem opinions del tipus “no hem de fer el mateix que ens han fet a nosaltres”; si defensem una oficialitat única estem actuant com Espanya i França; “si volem que ens respectin, hem de respectar”, o també la idea que la llengua castellana és un valor afegit per als catalans. Un altre argument que utilitzen per a defensar el seu discurs és el de defensa de la cohesió social, esgrimint l'argument que només el bilingüisme pot evitar una fractura social per raons d'identitat. Blanca Busquets (2012), a l'article “La independència i el castellà” introdueix, encara, un nou argument per afegir als que acabem de citar, per defensar que no s'ha de témer pel futur de la llengua catalana: el fet que la seu de la normativa catalana estigui ubicada a Catalunya és una circumstància que afavoreix la supervivència del català: “qui dicta les normes del català és l'Institut d'Estudis Catalans i és a Barcelona” (Busquets, 2012). Argumenta que els territoris que no són seu de cap institució normativa (posa l'exemple d'Andorra, País Valencià, les Illes i la Catalunya Nord) no tenen aquesta protecció normativa ni el recolzament dels governs respectius. Segons Busquets, si la normativa va de bracet amb la política lingüística del Govern de la Generalitat, no hi ha “cap perill perquè la nostra llengua es perdi”.

En el cas dels articles d'Eduard Voltas, que com hem dit són a l'inici del debat, utilitzen un discurs que situa el lector davant una disjuntiva que polaritza els punts

de vista. Les preguntes retòriques¹⁵ inicials de l'article "En castellà també, sisplau"¹⁶ així ho demostren. Voltas es pregunta:

"Vostè donaria suport a un polític que no parlés mai en la seva llengua?
¿S'apuntaria a un projecte que emetés senyals de no estimar les coses que
vostè estima, o fins i tot, de menysprear les coses que vostè estima?"

Amb aquestes dues preguntes que interpel·len directament el lector, aquest n'extreu les següents inferències:

- a) per tal que jo els doni suport, els polítics han de parlar la meua llengua de manera habitual, i
- b) el projecte que jo [escriptor] defenso estima les coses que jo estimo i no les menysprea i, per tant, els altres projectes no ho fan.

El mateix Voltas, en una altra de les mostres, exposa un argument basat en aquest dualisme de confrontació, i acusa els qui defensen una única llengua oficial de voler fer un model igual al d'Espanya i França, model que qualifica de "monolingüisme oficial i mental". Eduard Voltas inicia un debat que, tal com explica Silvia Senz (2014), parteix de postulats que obvien "*las complejas amalgamas de identidades y de competencias y usos lingüísticos resultantes de las políticas de recuperación y dinamización del catalán y de la llegada de inmigración exterior.*" Voltas recupera aquell marc postfranquista i el reverteix, creant un nou discurs que, segons Montserrat Sendra (2016), pretén recollir la transformació de l'independentisme "no nacionalista" amb relació a la llengua. Diu Sendra: "més que una construcció nacional, el nou estat havia de ser una eina al servei de la

¹⁵ Les preguntes retòriques o *interrogatio* es plantegen com efecte argumentatiu i no necessiten resposta (Borrat, 1989: 107).

¹⁶ Sendra, en un article d'anàlisi sobre el tema que ens ocupa, fa un aclariment a peu de pàgina que considerem interessant reproduir aquí (una part) per tal que considera el títol de l'article de Voltas una provocació, "perquè replicava l'eslògan «En català, si us plau», utilitzat a bastament en adhesius i altres formes d'activisme durant els primers anys de la Transició política per reivindicar la normalització de la llengua" (2016: 38).

realitat nacional entesa com a plurilingüe” (Sendra i Vila, 2016: 39). Més endavant, recuperarem aquesta reflexió.

3.1.4. El debat des de les veus considerades “unionistes”

Altres exemples de discurs de la confrontació, al qual, a més, s’hi afegeix la provocació, són les dues mostres d’Alejandro Tercero (2012), a *La voz de Barcelona* i Mercè Vilarrubias (2013) a *Crónica Global*. La mostra recollida del diari digital *La voz de Barcelona* a càrrec de l’escriptor Alejandro Tercero. Tot i que en aquest cas l’article també es decanta cap a la defensa del bilingüisme, introdueix el matís que la immersió lingüística suposa un “atac” a la llengua castellana. Aquesta no és una opinió majoritària en les mostres que hem recollit, perquè en general les veus que defensen el bilingüisme ho fan des de la consciència que cal mantenir i continuar defensant el paper de la llengua catalana en les institucions com acabem de veure. La defensa del bilingüisme de Tercero, en aquest article, és doncs una fal·làcia que amaga un altre argument que es decanta cap a la provocació: a Catalunya és el castellà que està discriminat i, per aquest motiu, cal defensar la llengua castellana. Val a dir que l’article està farcit de tòpics i de prejudicis, com el títol, que equipara el moviment independentista amb una secta: “Independentistas radicales proponen «abrazar» el castellano como fórmula para captar adeptos a su proyecto.” Aquestes són les veus propagandístiques que s’inclouen en el “megamarc” de la unitat d’Espanya de què ens parla Gifreu (2018), al servei dels poders de l’Estat i les seves branques econòmiques, policials, diplomàtiques, culturals, etc (Gifreu, 2018: 159). Es tracta d’una posició de defensa de la llengua castellana com a llengua única, representació de la unitat d’Espanya, un marc indiscutible i innegociable. Des d’aquest marc, les propostes d’independència o de considerar la llengua catalana com a oficial, es consideren no legítimes.

En aquesta mateixa línia es pot interpretar l'article de Mercè Vilarrubias (2013) a *Crònica global*, on el posicionament és clarament i explícita en contra del català, amb l'argument que el castellà està discriminat pel català. Vilarrubias s'aventura a dir que la cooficialitat a Catalunya no ho és "de facto", relaciona l'augment de l'ús social del català amb la disminució de l'ús del castellà i carrega contra el concepte de "llengua pròpia", que considera que va ser "inventat", (la paraula que utilitza, concretament, és "acuñado") per CiU i insinua que podria ser, fins i tot, il·legal: "no es un concepto ni jurídico ni sociolingüístico". Villarrubias emmarca el seu discurs en un àmbit jurídic, és a dir, hi implica el poder judicial. I intenta desmuntar les bases sobre les quals el catalanisme ha fet de la llengua catalana una llengua institucional, i per tant, amb un gran poder d'atracció cap a nous parlants (Rovira, 2009).¹⁷

3.1.5. El català, única llengua oficial

Un altre grup d'autors són els que defensen l'oficialitat única del català¹⁸. En aquest grup s'hi inclouen Miquel Strubell, Carmen Pérez, Xavier Mir, Gabriel Bibiloni, David Valls o Andreu Barnils. El seu argument principal és que el català no assolirà un nivell de poder institucional sense la protecció d'un estat. El català continua essent una llengua en perill per l'assimilació al castellà i una situació de cooficialitat en mantindria la submissió. El discurs d'aquest grup d'autors posseeix notablement un menor grau de confrontació, i en general destil·la un aire més aviat de defensa (contra els discursos d'atac), d'acceptació de la realitat i d'esperança de revertir una situació actual que, segons molts dels autors, és negativa per a la llengua catalana. Hi són presents les mateixes idees de "tolerància" i "respecte", però atribuïdes al seu posicionament a favor que el català sigui l'única llengua oficial. Les posicions van en la línia d'argumentar el perquè el

¹⁷ Rovira, M. "La institucionalització de la identitat: el cas català i els seus reptes:

<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=5223400>

¹⁸ Quan parlem d'oficialitat única o de cooficialitat només esmentem català i castellà, però cal tenir en compte, com hem esmentat abans, que l'aranès va associat al català pel que fa a llengua oficial de Catalunya i que també és oficial la llengua de signes.

català ha de ser única llengua oficial, tot i que consideren s'ha de tenir en compte que hi ha un nombre important de castellanoparlants que també han de gaudir del seu espai i continuar mantenint la seva llengua. Aquest argument és el que els permet qualificar d'inclusiu el seu projecte.

Els arguments d'aquest grup són força similars en alguns aspectes als que esgrimeixen els partidaris que no hi hagi cap llengua oficial, sobretot pel que fa a identificar el bilingüisme com una situació adversa per a la supervivència del català, per la situació de feblesa que presenta el català enfront del castellà. Xavier Mir (2012) diu que "Si l'abandonament de la llengua autòctona es produeix en favor de la llengua dominant, el procés de substitució lingüística pot ser fulminantment ràpid". Gabriel Bibiloni rebla aquest argument amb la defensa del català com a llengua comuna de tots els habitants de Catalunya, tinguin l'origen que tinguin: "En el nou estat, el fet de no parlar català ha de ser considerat una anomalia, tant si es tracta de persones de llengua familiar espanyola, àrab, xinesa o la que sigui" (Bibiloni, 2012).

3.1.6. Cap llengua oficial

Hi ha un tercer grup d'autors, Carme Junyent, David Vila, Vicent Partal, que es postulen en la línia que en una Catalunya independent no hi ha d'haver cap llengua oficial. Els principals arguments que defensen són que Catalunya és plurilingüe i multilingüística i, per tant, no s'ha de copiar el model d'altres estats (sobretot, fan molta incidència en no copiar el model espanyol ni el francès). Declarar una o dues llengües oficials no respectaria la multitud de llengües que actualment es parlen a Catalunya, que són unes 280.¹⁹ Argumenten que a Catalunya i ha una bona part de la població que no té per primera llengua ni el català ni el castellà, segons Carme Junyent (2013), és un 10% de la població. No

¹⁹ Segons el cens del Grup d'Estudi de les Llengües Amenaçades de la Universitat de Barcelona, <http://www.gela.cat/doku.php?id=llengues>

hi ha, doncs, només dues llengües en joc, com fa trenta anys, sinó que hi ha una composició demolingüística molt més àmplia i complexa (Junyent, 2013).

Alguns coincideixen a afirmar que cooficialitat és sinònim d'assimilació i eliminació, com ho fan Xavier Mir (2012), David Vila (2012) o Carme Junyent (2013). D'altra banda, Miquel Strubell (2012) opina que el concepte *cooficialitat* és un invent de Madrid per a imposar la llengua castellana, concretament “per a atorgar primeres i segones categories de llengües” (2012). En conseqüència, aposten per adoptar altres models que necessàriament han d'apostar per la preservació de la llengua catalana, però que han de contemplar la multitud de llengües, com ara “un model de poliglotisme amb la llengua autòctona com a punt de trobada” (Mir, 2012); o un model que promogui “una convivència lingüística sense exclusions i amb un objectiu comú (...), revitalitzar la llengua del país” (Junyent, 2013). Parteixen de l'evidència que *oficialitat* no és sinònim de protecció, com opina Carme Junyent (2013). En aquesta línia es manifesta també Miquel Strubell, que opina que el cal és defensar la llengua per llei, sense que sigui necessari declarar-la oficial. Cal defensar totes les llengües, però mantenir el català com a llengua de poder (Strubell, 2012). Els autors que es troben en aquest grup prefereixen parlar de “llengua nacional” (Partal, 2013; Strubell, 2012) o “llengua pròpia” (Vila, 2012).

3.1.7. Debat o conflicte

El debat sobre l'estatus de la llengua catalana en una hipotètica Catalunya independent, s'emmarca dins d'una batalla mediàtica entre els mitjans per apropiar-se del discurs. Una batalla que es lliura a partir de les relacions de poder i en base a la centralitat del conflicte, com l'anomena Borrat. El conflicte és al centre del discurs periodístic: “*el periódico relata hechos noticiables que en su trama básica —A contra B— enfrentan a dos o más actores sociales en función de relaciones de poder*” (1989: 36). En aquesta batalla per apropiar-se del discurs, el

diari omet i jerarquitzava els fets, cosa que provoca un tracte informatiu injust i desequilibrat i comporta manca de pluralisme.

En aquest sentit, considerem que al llarg d'aquest anys hi ha hagut una substitució del terme “debat” per la idea de “conflicte”. O, millor dit, hem de tenir en compte que el debat sorgeix d'un conflicte polític històric, derivat de l'hegemonia lingüística del castellà i de les polítiques aplicades per a revertir un procés de substitució més que evident de la llengua catalana. El conflicte, doncs, es recupera perquè és el que centra l'interès dels mitjans de comunicació, tal com explica Borrat. Fem atenció al significat de les dues paraules:

“Debat.

1 m. [LC] [AD] Acció de debatre, discutint o lluitant. *Els debats de la cambra de diputats.*

2 m. [CO] Discussió d'una qüestió entre dues o més persones de posicions contraposades, les quals es troben subjectes a les regles metòdiques d'intervenció i d'exposició de llurs arguments, sota la supervisió d'un conductor.” *Optimot.* (consulta 26/2/19).

“Conflicte.

1 3 m. [LC] [SO] Estat d'oposició.

1 10 [SO] [FL] **conflicte lingüístic** Conflicte entre grups en què les diferències idiomàtiques esdevenen el símbol fonamental de l'antagonisme.” *Optimot.* (Consulta 26/2).

Mentre que el significat de la paraula *debat* s'acosta més a una posició de diàleg i d'argumentació, la paraula *conflicte* té un connotació explícita d'oposició, d'antagonisme. Observem que *l'Optimot* recull el concepte de conflicte lingüístic com un conflicte que genera posicions antagonistes. Sobre aquesta idea es basen els articles que hem comentat a l'apartat anterior i que argumenten les seves tesis en base a un antagonisme: català *versus* castellà, com els de Voltas, Branchadell o Febrer. N'hi ha, fins i tot, que utilitzen la paraula *polèmica* enlloc de debat, com Blanca Buquets, i ho fa amb una oració literalment «incendiària»: “Voldria afegir més llenya al foc de la polèmica”.

La paraula *debat*, en canvi, apareix, majoritàriament, als articles que defensen el català com a llengua oficial, única o compartida amb altres com el castellà o l'anglès. La trobem a articles signats per Partal, Strubell o Bibiloni. Són veus que reclamen una discussió argumentada sobre el tema. També apareix en articles que defensen la cooficialitat des d'una visió una mica més moderada, com els de Carles Capdevila o Oriol Lladó.

A la descripció del marc sociopolític del tema que ens ocupa hem vist com una part de l'independentisme polític va optar per defensar una visió allunyada del «nacionalisme» (visió que defensava el partit de dretes majoritari a Catalunya, Convergència i Unió), més acord amb la idea d'un Estat que havia de servir “com a eina al servei de la realitat nacional” (Sendra, Vila, 2016: 39) i que, com hem vist, és un discurs secundat per Esquerra Republicana de Catalunya. Aquesta idea de canvi de punt de vista queda perfectament plasmada en l'article de Voltas (2012), quan argumenta la seva posició amb un enunciat com: “cal passar d'un discurs per la tribu a un discurs per a l'estat”. Voltas planteja al lector un conflicte, una necessitat en clau electoral o política, que és sumar un segment de població que inicialment es considera no independentista al projecte d'independència, per aconseguir més vots afirmatius en un hipotètic referèndum d'autodeterminació. Es tracta d'un conflicte perquè es remet, com hem esmentat anteriorment, a la batalla

per la llengua dels anys 80 que es centrava en dues úniques opcions contraposades: català vs castellà. Voltas vol obrir una nova dimensió en el debat, de manera que al seu article “En castellà també, sispiau” escriu: “Sí, es tracta d’un canvi de paradigma radical per al catalanisme lingüístic de tota la vida. És passar del bilingüisme com a amenaça al bilingüisme com a valor identificatiu del projecte de país” (Voltas, 2012).

En aquest mateix sentit escriu Xavier Mir (2012) l’article “La tribu, l’estat, l’Eduard Voltas i en Nelson Mandela”, que es posiciona a favor de la creació d’un projecte nacional inclusiu que atengui la diversitat i el relaciona, explícitament i directa, amb la ideologia d’Esquerra Republicana de Catalunya perquè, diu, és qui representa millor aquest objectiu: un projecte nacional inclusiu, integrador, heterogeni i ambiciós amb els objectius de progrés i justícia social. Des de l’àmbit polític, doncs, va ser de la mà del secretari general d’aquest partit, Oriol Junqueras (2012), que es va voler refermar la posició a favor de la cooficialitat lingüística, amb un article publicat a *El Periódico*. En aquest article, Junqueras basa la seva argumentació en la defensa de l’estat del benestar, la cohesió i la justícia social davant de l’atac que pateix per causa de la crisi econòmica, que afecta a tots els ciutadans, independentment de la llengua que parlin. La prioritat no és, doncs, la llengua sinó la construcció d’un estat que garanteixi els drets bàsics dels seus ciutadans: “ La constitució de Catalunya com un **estat**²⁰ de ple dret en el marc de la Unió Europea ha de tenir com a prioritat garantir la cohesió social”.

3.2. Anàlisi dels elements descriptius

La retòrica clàssica distingeix tres esglaons en la construcció del discurs: *inventio*, *dispositio* i *elocutio* (Borrat, 1989: 102). Aquest últim pas és que correspon a

²⁰ En negreta a l’original.

l'elaboració lingüística del discurs i segueix la normativa de dos arts: *ars recte dicendi*, que correspon a les regles de la gramàtica, i *ars bene dicendi*, que correspon a la retòrica i del qual se'n desprèn l'eficàcia persuasiva (Borrat, 1989: 105).

Amb relació a l'*ars recte dicendi*, és a partir de l'aparició de l'anàlisi del discurs, que significa el salt de l'estudi de l'oració o enunciat a l'estudi del text, que la gramàtica s'integra en el conjunt de coneixements o competències que tot parlant ha de dominar per a fer un bon ús de la llengua i comunicar-se amb propietat.²¹

La retòrica, o *ars bene dicendi*, és la que s'ocupa de l'estudi d'aquest ús de la llengua, a través d'aspectes com la lingüística del text, l'anàlisi del discurs, la pragmàtica, la teoria de l'enunciació o la de l'argumentació. Aquesta part s'aplica fonamentalment a discursos públics com ara el polític o periodístic, que és el que ens ocupa en aquest treball, així com als discursos més persuasius com els publicitaris.²² Amb la vista posada en aquestes arts i la seva aplicació, procedim a analitzar els aspectes formal dels articles.

3.2.1. La intenció del discurs

Ja hem vist en l'apartat d'anàlisi de la creació del discurs algunes pressuposicions i implicacions derivades de la lectura dels articles. Les implicacions i les pressuposicions són informacions que s'infereixen del significat del text, sense que el discurs les expressi de manera explícita (Perales, 2014 :117). Aquestes interpretacions, continua Perales, són part del model mental dels receptors, limitat pel context, i "construeixen (...) una realitat subjectiva a partir del discurs" (2014: 117). La idea força que es deriva d'aquest fet és que les opinions expressades

²¹ Diccionario de términos clave de ELE, Centro Virtual Cervantes, Gramàtica, vist a: https://cvc.cervantes.es/ensenanza/biblioteca_ele/diccionario/diccionario/gramatica.htm

pels articulistes són subjectives. Aquest és un fet que posa en evidència la teoria de la gramàtica funcional de Michael Halliday de què ens parla Perales, que postula que “la llengua està determinada per l’ús que se’n fa i per la finalitat amb què l’emprem” (Perales, 2014: 97), és a dir que el llenguatge es regula pel context social i per les relacions entre la llengua i la societat. La pragmàtica ens explica que l’enunciació, com a procés comunicatiu, és contextual, la qual cosa vol dir que cal tenir en compte el context o medi en què s’ha produït; de la mateixa manera, també és finalista, té un objectiu determinat, una finalitat concreta (Payrató i Casals, 2011: 8).

D'altra banda, del fet que el discurs crea opinió i per tant, és intencionat, també en tenim proves extretes de les mostres analitzades. Els mateixos autors en són conscients i ho manifesten obertament en els seus articles d'opinió. Mentre Vilarrubias usa l'expressió “*periodistas afines*”, la qual cosa ja pressuposa que els periodistes no són imparcials, Voltas ens parla dels “articulistes creadors d'opinió”.

A l'article “Ho veig diferent, Carmen”, en què rebutja l'opinió de Carmen Pérez (2013), Voltas defensa el seu discurs de les veus que l'acusen de defensar la cooficialitat com una tàctica només per guanyar vots. Per a reforçar la seva posició, fa un repàs de tots els agents polítics i mitjans de comunicació als quals ell considera que els interessa aquest discurs, que *necessiten* aquest discurs: “veig molt clar què volen que diguem” (Voltas, 2013), i seguidament enuncia partits polítics, cadenes de televisió, rotatius impresos, la Conferència Episcopal Espanyola (fins aquí tots espanyols) i acaba la llista amb “tots i cadascun dels militants unionistes de Catalunya” (Voltas, 2013). La rèplica d'Andreu Barnils (2013) al mateix article de Carmen Pérez, “Moltes gràcies, Carmen Pérez”, utilitza el seu cas (immigrant castellà que decideix voluntàriament aprendre el català per a entendre millor la societat on viu, per “saltar barreres”) per posar-lo com a

²² Diccionario de términos clave de ELE, Centro Virtual Cervantes, Retórica, vist a:

exemple per defensar una Catalunya monolingüe, on les veus que venen de fora i s'alcen per a defensar el català són un actiu molt potent per rebatre els arguments que esgrimeixen certs partits polítics, com ara Ciutadans (gran part dels seus votants potencials són, precisament, aquesta població immigrant espanyola). Diu Barnils que no hem “d’eliminar les Carmen Pérez”, perquè “elles són l’antídot més potent contra Ciudadanos” (Barnils, 2013).

El discurs del grup d'autors partidaris de l'oficialitat única del català comparteix molts arguments i punts de vista amb els que qüestionen l'oficialitat de les llengües, un dels quals és l'afirmació del fet que s'ha de considerar que actualment Catalunya ja no és bilingüe. Avui en dia a Catalunya es parlen moltes llengües, com ja hem fet esment, i tot i que no es poden posar totes al mateix nivell, sí que seria interessant i necessari tenir-les en compte, defensant sempre, la recuperació d'espais monolingües en català. Aquests espais han de ser principalment el carrer (així ho defensa Carme Junyent), juntament amb les institucions (justícia), el món empresarial, sindicats, la tecnologia o l'oci. La política lingüística del Govern de la Generalitat ha fet incidència en l'escola i en els mitjans de comunicació, però ha descuidat aquests altres sectors (Valls, 2013). La llengua ha de ser útil i imprescindible, s'ha de parlar, s'ha d'escriure, ha de ser viva. Diu Valls que “ens cal un ús intensiu i extensiu de la llengua, i no ens pot fallar cap dels elements que componen les societats actuals” (Valls, 2013). Aquest és un dels arguments principals d'aquells que són partidaris que, oficial o no oficial, el català ha de ser la llengua comuna i única, que pressuposen que, si no és així, el català acabarà desapareixent i el castellà s'acabarà imposant en tots els àmbits de la vida quotidiana, a més a més de les institucions, on actualment ja és llengua d'ús.

3.2.2. Recepció dels enunciat: implicacions i pressuposicions

En la interpretació d'un enunciat s'ha de tenir en compte tot el que s'està comunicant, bé sigui de manera explícita o no. En aquest àmbit és on trobem les implicacions i pressuposicions, dos conceptes que ens expliquen com podem interpretar i entendre allò que es desprèn de l'enunciat, més enllà del seu sentit literal (Payrató i Casals, 2011: 32). En el cas dels articles d'opinió, el contingut explícit que ens traslladen els autors pot incloure opinions que no s'expressen per escrit, però que, en canvi, s'infereixen de l'estructura semàntica del text. (Perales, 2014: 117).

Prenem com a exemple l'article de David Valls (2013), en què es posiciona partidari del català com a llengua de poder a Catalunya, sense menysprear les altres llengües. Aquest és un punt important, perquè pretén rebatre altres veus (Voltas, Branchadell) que, com hem dit, polaritzen les opinions i pressuposen que aquells que defensen el català menyspreen els castellanoparlants. De manera que Valls vol deixar molt clar que "qualsevol llengua que es parli a Catalunya serà sempre respectada" i que "no farem com ens han fet a nosaltres, però a l'inrevés" (Valls, 2013). Amb aquesta afirmació, a més, admet que "a nosaltres", als catalans, sí que ens han menyspreat.

Algunes mostres introdueixen el marc legal institucional en els seus arguments per a defensar la seva opinió. Magí Camps (2012), partidari de la cooficialitat, en l'article "Como se tendrían que articular catalán y castellano en un supuesto Estado catalán?" basa la seva argumentació en els drets lingüístics que els castellanoparlants tindrien en el cas hipotètic que en un Estat català independent es declarés única llengua oficial la catalana. Camps no només diu que aquest fet seria una irresponsabilitat, tenint en compte l'actual composició de la societat catalana, sinó que a més seria "legalmente imposible, porque las mismas leyes europeas que ahora protegen el catalán protegerían el castellano" (Camps, 2012). Aquest argument el comparteix Vicent Partal (2013), en un article en què es posiciona partidari de no declarar cap llengua oficial. Partal explica que els drets

del castellanoparlants poder ser protegits sense que sigui necessari que el castellà sigui llengua oficial, “la legislació europea és prou clara”, diu Partal (2013). La intenció d'aquests discursos és la de tranquil·litzar aquells sectors de la població que realment poden estar preocupats per l'estatus de les conseqüències que tindria la independència de Catalunya per a l'estatus de la llengua castellana.

Diversos autors utilitzen estratègies discursives que, amb forma de pregunta directa o indirecta, busquen que el lector es decanti a favor de la seva opinió, seleccionant molt bé quins arguments utilitzen per a seduir el lector. Analitzem un paràgraf de l'article de Blanca Busquets, “La independència i el castellà” (2012) i fixem-nos en la pregunta final:

“Lingüísticament parlant, hi ha tres tipus d'estats, al món. Els que declaren oficials totes les llengües que es parlen al territori (...); els que declaren oficials només algunes llengües del territori, com Suïssa, l'Estat espanyol – que no reconeix l'extremeny, l'aragonès i l'asturià-, (...); i els que només tenen una llengua oficial, peti qui peti, i fan ulls clucs a les altres, com si no existissin, fins i tot encara que es parlin tant o més que l'oficial (...).

Ara la meva pregunta és: de quin grup volem ser, nosaltres?²³ Pensem-hi, que encara hi som a temps” (Busquets, 2012).

Després de llegir l'article, la resposta a la pregunta presentaria pocs dubtes, si no hi ha la capacitat d'analitzar el text amb una mirada crítica. Dels grups que ens exposa l'autora, deduïm que només n'hi ha un que tracta bé les llengües i, segurament, és aquest el que voldrem com a model: el d'un estat que respecta totes i cada una de les llengües que es parlen. Voltas utilitza el mateix recurs en l'article “En castellà també, sisplau”, un article farcit de preguntes directes que pretenen posicionar el lector cap a l'opinió de l'autor, que és que el nou estat ha

²³ Les negretes són al text original.

de respectar la identitat dels ciutadans. I que la identitat va associada a la llengua. Així, l'article comença amb dues preguntes:

¿Vostè donaria suport a un polític que no parlés mai en la seva llengua?
¿S'apuntaria a un projecte que emetés senyals de no estimar les coses que vostè estima, o fins i tot, de menysprear les coses que vostè estima? (Voltas, 2012).

I més endavant, continua amb altres preguntes que van directament, al fons de la qüestió, la de la identitat: “¿jo podré continuar sent jo?” (Voltas, 2012).

Sebastià Alzamora (2013) introdueix un argument important en clau política. En el seu article “Una altra nota sobre el castellà cooficial” parla del grup de població immigrant castellana que va arribar “des dels anys quaranta fins els seixanta” (que hem esmentat anteriorment a raó de l'article de Carmen Pérez i les rèpliques) com la realitat del país. Aquest grup, que actualment s'associa ideològicament al partit polític Ciutadans, en aquella època era majoritàriament socialista (d'aquí va sorgir el nom de *cinturó roig* amb què es va nomenar l'àrea metropolitana de Barcelona, que és on es van ubicar majoritàriament els immigrants espanyols). El Partit Socialista de Catalunya es va erigir en representant d'aquest col·lectiu i el que fa Sebastià Alzamora en aquest article és fer-hi referència: ell no és socialista, ens diu al principi de l'article, “ni m'he fet socialista (...)” (Alzamora, 2013), però defensa que la gran quantitat de gent que té cognoms castellans, “que no som pocs”, i que, per tant, tenen origen espanyol se sentin representats i respectats en una hipotètica Catalunya independent.

L'article d'Oriol Lladó, “Voltas, gràcies per enriquir el debat nacional” (2012), és un exemple d'article d'opinió escrit per un personatge polític (en aquell moment, Lladó és cap de llista per Esquerra Republicana de Catalunya a Badalona) que no mostra una opinió explícita, sinó que la seva posició s'ha d'implicar a partir del

text. Lladó utilitza l'expressió "donar les gràcies" a Voltas per exposar que està d'acord amb ell, però ho fa amb un discurs en què no utilitza cap de les que són les paraules clau que sí apareixen en la resta de mostres, com ara *llengua*, *bilingüisme* o *oficialitat*. En certa manera, Lladó està interactuant amb el lector en un context que té una referència concreta: l'article de Voltas. Lladó no explicita el seu punt de vista, sinó que es limita a exposar idees genèriques com *projecte nacional*, *cultura potent*, *superació* o *herois d'avui*. En canvi, sí que vol deixar molt clar al lector que és independentista: la paraula apareix sis vegades, en construccions de primera persona del plural, que s'empra quan l'autor vol fer al lector partícip d'un mateix col·lectiu. Esquerra Republicana, com hem dit, és un dels partits polítics pro independència que es posiciona a favor de la cooficialitat català-castellà (així ho podem observar, també, en l'article d'Oriol Junqueras) i ho fa amb un discurs que ressalta la idea d'un projecte nacional per a tothom (parli la llengua que parli), és a dir integrador, inclusiu i que prioritzi el benestar i la cohesió social. Diu Junqueras: "cal posar els recursos que genera el nostre país al servei d'una majoria social, d'una bona sanitat i escola públiques, d'una agenda social i econòmica pròspera" (Junqueras, 2012).

3.2.3. Recursos discursius

No és sobrer afirmar que el discurs que estem analitzant, sobre la llengua i la independència, és un discurs institucionalitzat. Ens trobem davant una realitat global històricament predeterminada, fruit d'un procés derivat d'una situació social que ha mantingut una continuïtat en el temps. Aquesta és, segons Berger i Luckmann, la base de la institucionalització (1988: 86). Les institucions, a partir del moment en què cristal·litzen, "comencen a ésser viscudes com a dotades d'una realitat pròpia" (1988: 89), una realitat exterior a l'individu i que li és imposada, és a dir, actua com un mecanisme de control del comportament humà. D'aquí l'interès o, millor dit, la necessitat dels autors per fer de la seva veu "la veu oficial", la que té el suport de la institució, del poder.

Del que es desprèn de les mostres analitzades, podem afirmar que els autors que han aconseguit apropiarse d'aquesta veu oficial institucionalitzada són els que estan a favor de la cooficialitat i del bilingüisme, i això no és gens estrany. El discurs de la importància de mantenir el castellà com a llengua oficial està avalat, precisament, per l'estat Espanyol, la qual cosa vol dir que té el suport de totes les institucions jurídiques i socials. També és la veu majoritària en els mitjans de comunicació espanyols i de la majoria de partits polítics, amb molt poques excepcions en ambdós casos. Val a dir que partim d'un article en el qual l'autor ja fa una clara distinció entre les dues posicions: la posició de la cooficialitat és «estat», és a dir, és la institució; mentre que la contrària és «tribu», fora de la institució.

Una de les eines de control social són les etiquetes. És sabut en sociologia que les etiquetes diuen més dels que les empen que no pas dels que són etiquetats. Analitzem algunes de les etiquetes més utilitzades i a quins discursos s'atribueixen.

En els discursos que defensen la cooficialitat de català i castellà és habitual i redundant l'ús de paraules i expressions amb una forta càrrega pejorativa, com ara *menyspreu*, *problema*, *anomalia* (Voltas, 2012), *fanatisme*, *menyspreu* (Febrer, 2012), sempre referides a aquells que defensen l'oficialitat única. Etiquetes com *fanàtics*, *venjatius*, *irresponsables*, *irreflexius*, *extremistes* o *radicals* apareixen de manera reiterada. Aquestes expressions i etiquetes tenen a veure amb el comportament, i volen posar de manifest que els qui defensen l'oficialitat única no segueixen les normes establertes per les institucions amb relació al comportament social. En aquest grup trobem també un tipus de discurs que presenta dicotomies que tenen a veure amb la qüestió de la polarització que hem esmentat a l'inici de l'anàlisi, com ara *reflexiu* vs. *irreflexiu*; *cosmopolita* vs. *provincià*; *inclusiu* vs. *excloent*; *tolerant* vs. *intolerant*, i així *ad infinitum*.

En els discursos que postulen la necessitat de preservar el català amb l'oficialitat única no hi ha tanta tendència a posar etiquetes, tot i que n'hi ha algunes força utilitzades, com són *anticatalanista*, *espanyolista* o *unionista*. Sí que trobem expressions i conceptes en un sentit de defensa enfront el que consideren que és un atac. Així, coincideixen en descriure la situació de la llengua catalana com històricament castigada i llegim expressions o conceptes com *substitució lingüística*, *llengua dominant*, *llengua autòctona*, *imposició*, *opressió asfixiant*, *exclusió*, *subordinació* o *atac*, entre altres.

El grup d'autors que es posiciona a favor que no hi hagi llengües oficials utilitzen un altre tipus de conceptes que reforcen la idea de *universalitat*, *diversitat* i *multilingüisme*. Aquests conceptes, però, són compartits per la majoria d'autors, tot i que cada un els utilitza per a defensar la seva posició. De manera que trobem una sèrie de conceptes i paraules en totes les mostres, que per la seva naturalesa de ser "belles paraules" (Bibiloni, 2012), és a dir, paraules que a tothom agraden, omplen els discursos: *diversitat*, *respecte*, *cohesió social*, *drets*, *benestar* i *justícia social*, *tolerància*, *empatia*, *inclusió*.

En un altre àmbit de significat, trobem tots aquells conceptes relacionats amb la ideologia i amb la identitat. Allò amb el que ens identifiquem com a individus. En aquest grup d'etiquetes hi podem incloure *catalanista*, *espanyolista*, *nacionalisme* o *independentisme*. En aquest àmbit també hi podem incloure una idea, repetida constantment pels partidaris de la cooficialitat i fins i tot pels detractors de la idea de la independència, que és el concepte de doctrina. Diversos autors utilitzen aquest concepte: Salvador Cot (2012) escriu que "l'independentisme català té alguns forats doctrinals". Totes les ideologies tenen, efectivament, un corpus doctrinal que els sustenta les idees que defensen i els ajuda a aconseguir adhesions. En aquest sentit, les paraules de Cot poden ben bé referir-se a que en

la ideologia independentista no hi ha una cohesió o consistència clara, i això dificulta el convenciment en els seus seguidors i la possibilitat de fer noves adhesions.

4. Conclusió

El debat que ens ocupa en aquest treball es centra en una idea principal: l'estatus que hauria de tenir la llengua catalana en un hipotètic Estat català independent i si l'ordenament constitucional hauria de mantenir la cooficialitat amb el castellà. Tot i que el debat arrenca "oficialment" amb els dos articles d'Eduard Voltas, el conflicte lingüístic a Catalunya es remunta a cents d'anys, amb una etapa especialment fosca durant els anys de dictadura i una etapa d'aplicació de polítiques lingüístiques normalitzadores i d'immersió durant l'etapa de la transició. En aquest treball, però, partim del conflicte generat arran la sentència del Tribunal Constitucional espanyol que va retallar la reforma de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya del 2006.

L'anàlisi s'ha centrat en 30 articles d'opinió, tots recollits d'edicions digitals, concentrats en els anys 2012 i 2013. Som conscients que tant la mostra recollida com el període de temps són limitats. El debat és molt més extens i es manté viu encara ara. A cada article hem aplicat la fitxa d'anàlisi, d'on hem extret la informació referent al posicionament de cada autor i als recursos discursius emprats per a transmetre al lector la seva opinió. Els resultats de l'anàlisi ens han permès comprovar que, amb relació a la idea principal del debat, l'estatus de la llengua catalana en un hipotètic Estat català, hi ha tres posicions clarament diferenciades que parteixen de discursos lleugerament diferents. Un grup que defensa la cooficialitat del català i el castellà que emeten, majoritàriament, un discurs polaritzador i de legitimitat. Un segon grup que és partidari de declarar el català com a única llengua oficial, que basen el seu discurs en defensar-se dels atacs contra la llengua i la nació catalana i fer incidència a recordar al lector d'on

venim. I un tercer grup que es decanten per innovar amb nous models lingüístics que no siguin meres còpies dels que apliquen altres estats, i que fan un discurs il·lusionant.

Si bé la idea de l'estatut de la llengua és al nucli del debat i centra l'atenció dels autors, els articles aborden un nombre més gran de qüestions, algunes compartides per la majoria d'autors i autores, tot i la divergència d'opinió i els matisos que ja hem anat veient al llarg de l'anàlisi. Entre aquests temes podem destacar que el català és una llengua minoritzada tant en l'àmbit oral (ús) com en l'àmbit institucional. Partint d'aquesta idea, una visió compartida és la necessitat de preservar l'espai d'oficialitat de la llengua catalana: no s'ha de renunciar al català, en cap cas.

Podem afirmar que sobre aquesta opinió només hi estarien en desacord els autors que ja parteixen de l'opinió contrària, que el castellà és la llengua que, a Catalunya, està perseguida. Que s'ha de tenir present l'altra llengua oficial a Catalunya: l'aranès.²⁴ Que cal comptar amb la diversitat com a realitat del país i vetllar per mantenir la cohesió social. En aquest aspecte tots els articulistes coincideixen, tot i que cada autor porta els conceptes al seu terreny, de manera que la conclusió a què arribem és clara pel que fa a la importància de la realitat multicultural de Catalunya i la cohesió social, tot i que el mitjà a través del qual aconseguir aquesta cohesió social varia en funció de la posició que defensen.

Tot i les convergències temàtiques, la base dels discursos traspua un xoc de posicions que possiblement, com apunta Sendra (2012), neix de dues

²⁴ Segons la legislació vigent, la llengua pròpia i oficial de Catalunya és el català. El castellà també hi és oficial com a llengua oficial de l'Estat espanyol. La llengua occitana, denominada aranès a l'Aran, és la llengua pròpia d'aquest territori i també és oficial a Catalunya. Finalment, la llengua de signes catalana hi té un reconeixement oficial explícit. (consultat a: <http://llengua.gencat.cat/ca/el-catala/marc-legal/>)

interpretacions diferents del procés de creació d'un nou Estat, “que els uns entenen com un procés de restitució de la sobirania i restauració de la nació mentre que els altres el conceben més aviat com la creació d'un país nou a partir de l'actual ciutadania” (Sendra i Vila, 2012: 45). En la primera posició hi situaríem els partidaris del català com a llengua oficial única i els que són partidaris de no declarar cap llengua oficial que, com hem vist, basen les seves argumentacions en els continus atacs soferts per part de l'Estat espanyol i en la necessitat de trencar la submissió. En la segona posició, s'hi inclouen els partidaris de mantenir la cooficialitat, tenint en compte la realitat lingüística social catalana.

En tot cas, el debat és encara actiu i polèmic, ja que no enfronta únicament punts de vista diferents sobre un tema, sinó que abasta una dimensió molt més àmplia, en què s'hi inclouen qüestions culturals, identitàries, econòmiques i ideològiques difícilment salvables. Són qüestions que es troben a l'arrel d'un conflicte que ve de lluny, que si bé ha anat mutant amb el temps amb diferents interpretacions argumentatives i ideològiques, i amb diverses propostes per trobar-hi una solució, arribar a un consens pot semblar, avui en dia, una quimera.

5. Bibliografia

Llibres

BERGER, Peter L. i LUCKMANN, Thomas (1984), *La construcció social de la realitat*.
Barcelona: Herder

BORRAT, Héctor (1989), *El periódico, actor político*, Barcelona: Gustavo Gili S.L.

BRANCHADELL, Albert (2001). *La hipòtesi de la independència*. Barcelona:
Empúries.

GIFREU, Josep (2018), *El quart poder i la independència*, Angle Editorial.

PERALES, Cristina (2014). *Prensa i autodeterminació. Catalunya i Euskadi dins
l'Espanya de la Transició*. Barcelona: Editorial UOC.

Fonts documentals

Blog de Francesc Xavier Vila [en línia]: Amb certa calma – qüestions de llengua i
societat. <http://slcat.blogspot.com/>

Blog de Xavier Mir [en línia] <https://blocs.mesvilaweb.cat/xaviermir/>

MARTINEZ, Guillem (2016) [en línia], “2010: el año en que empezó todo. O, tal vez,
el año en que acabó todo”, *CTXT revista contexto*, número 91, 16/11/2016.
Vist a [https://ctxt.es/es/20161116/Politica/9525/catalu%C3%B1a-proces-
soberanismo-referendum.htm](https://ctxt.es/es/20161116/Politica/9525/catalu%C3%B1a-proces-soberanismo-referendum.htm)

PAYRATÓ, Lluís i CASALS, Maria (2011) “Àrees d'estudi de la pragmàtica” dins *La
pragmàtica*, Material docent UOC. Barcelona: Editorial FUOC.

- PÉREZ ROYO, Javier (2016) [en línia] "Por qué golpe de Estado?", *CTXT Revista contexto*, vist a: <https://ctxt.es/es/20161026/Firmas/9203/javier-perez-royo-golpe-de-estado-cataluna-estatut-constitucion.htm> (data de consulta 5/04/2019)
- ROVIRA, Marta (2009) "La institucionalització de la identitat: el cas català i els seus reptes", dins Casassas, Jordi *Les identitats a la Catalunya contemporània*, Cabrera de Mar, p. 17-46.
- SENDRA, Montserrat (2015). "El debat sobre l'oficialitat lingüística: estat de la qüestió". Blog de la Revista de Llengua i Dret, 29-01-2015
<https://eapc-rld.blog.gencat.cat/2015/01/29/el-debat-sobre-loficialitat-linguistica-estat-de-la-questio-montserrat-sendra/>
- SENDRA, Montserrat (2016) *Les llengües a la Catalunya independent* [en línia]. Darrera actualització: 18-05-16. Disponible a <http://llenguescatalunyaindependent.weebly.com/>
- SENDRA, Montserrat i VILA, F. Xavier (2016), "L'estatus de les llengües a la República Catalana: una breu anàlisi del desenvolupament del debat", *Els Marges*, núm. 108 (p.33-50). Barcelona.
- TRIBUNAL CONSTITUCIONAL. Sentència 31/2010, de 28 de juny de 2010. «BOE» núm. 172, de 16 de juliol de 2010.

6. Annexos

6.1. Annex 1. Fitxa de pauta d'anàlisi

Número:	Publicació:	Data:
Títol:		
Subtítol:		
Autor:		
Tipus de text:		
Anàlisi del discurs: posicionament implícit sobre el tema (inferències, implicacions i pressuposicions)		
Elements descriptius del discurs. Anàlisi dels aspectes formals: (etiquetes, estereotips, tipificacions)		

6.2. Annex 2. Articles utilitzats en l'anàlisi

- ÁLVARO, Francesc-Marc (28/11/2013) "La llengua dels avis", *La Vanguardia*, <http://hemeroteca.lavanguardia.com/preview/2012/09/23/pagina-22/93090990/pdf.html?search=llengua%20i%20independ%C3%A8ncia%20catalunya> (Data de consulta: 12/02/2019)
- ALZAMORA, Sebastià (14/05/2013) "Una altra nota sobre el castellà cooficial", *Ara*, vist a: https://www.ara.cat/opinio/Mes-prou-sobre-castella-cooficial_0_919108114.html (Data de consulta: 29/01/2019)
- BARNILS, Andreu (16/06/2013) "Moltes gràcies, Carmen Pérez", *Vilaweb*, vist a: <https://www.vilaweb.cat/mailobert/4125644/moltes-gracies-carmen-perez.html> (Data de consulta: 08/02/2019)
- BIBILONI, Gabriel (02/03/2012) "L'espanyol i l'Estat Català", *Blog de Gabriel Bibiloni*, <http://bibiloni.cat/blog/?p=1917> (Data de consulta: 05/02/2019)
- BRANCHADELL, Albert (28/01/2019) "Evitar l'estat fallit", *L'Hora, el diari en línia de nou cicle*, vist a: <http://www.noucicle.org/lhora/albert-branchadell-evitar-lestat-fallit/> (Data de consulta: 12/02/2019)
- BUSQUETS, Blanca (31/10/2012) "La independència i el castellà", *Nació Digital*, vist a: <https://www.naciodigital.cat/opinio/4721/independencia/castella>
- CAMPS, Magí (23/09/2012) "No sense el castellà", *La Vanguardia*, <http://hemeroteca.lavanguardia.com/preview/2012/09/23/pagina-22/90461975/pdf.html?search=llengua%20i%20independ%C3%A8ncia%20catalunya> (Data de consulta: 05/02/2019)
- CAMPS, Magí (23/09/2012) "Cómo se tendrían que articular catalán y castellano en un supuesto Estado catalán?", *La Vanguardia*, vist a: <https://www.lavanguardia.com/politica/20120923/54350973287/articular-catalan-castellano-estado-catalan.html> (Data de consulta: 05/02/2019)

-
- CAPDEVILA, Carles (27/02/2012) "Debat valent per trencar tabús i sumar", *Ara*, https://www.ara.cat/opinio/Debat-valent-trencar-tabus-sumar_0_653934661.html (Data de consulta: 28/01/2019)
- COT, Salvador (08/10/2012) "Despolititzem el castellà", *Nació Digital*, vist a: https://www.naciodigital.cat/noticia/47581/despolititzem/castella?utm_source=&utm_medium=&utm_campaign (Data de consulta: 10/02/2019)
- FEBRER, Xavier (26/02/2012) "En castellà també, sisplau. Un bon article", *Tertúlia, blog de Xavier Ferrer*, <http://xfebrec.blogspot.com/2012/02/en-castella-tambe-sisplau-un-bon.html> (Data de consulta: 28/01/2019)
- JUNQUERAS, Oriol (08/10/2012), "El castellà i la República catalana", *El Periódico*, <https://www.elperiodico.cat/ca/politica/20121008/el-castella-i-la-republica-catalana-article-doriol-junqueras-2221062> (Data de consulta: 12/02/2019)
- JUNYENT, Carme (20/06/2013) "Les llengües en la Catalunya independent",²⁵ *Vilaweb*, vist a: https://www.vilaweb.cat/opinio_contudent/4126937/carme-junyent-llengues-catalunya-independent.html (Data de consulta: 12/02/2019)
- LLADÓ, Oriol (26/02/2012), "Voltas, gràcies per enriquir el debat nacional", *Connexió #Badalona*, blog d'Oriol Lladó: https://blocs.mesvilaweb.cat/oriol_llado/?p=216201/ (Data de consulta: 08/02/2019)
- MAYANS, Pere (04/03/2012), "Hi ha alguna cosa que falla: reflexions al voltant de l'article d'Eduard Voltas En castellà també, sisplau", *El pols de la llengua als Països Catalans*, vist a: <https://blocs.mesvilaweb.cat/pmayans/?p=216724> (Data de consulta: 04/02/2019)

²⁵ Article publicat originalment el 15 de febrer de 2013 al setmanari SomAnoia, <http://www.somanoia.cat>

- MIR, Xavier (27/02/2012) "Eduard Voltas, Carme Junyent, ERC i la independència", *Blog de Xavier Mir*,
<https://blocs.mesvilaweb.cat/xaviermir/?p=216202/> (Data de consulta: 10/02/2019)
- MIR, Xavier (22/01/2012) "La tribu, l'estat, l'Eduard Voltas i en Nelson Mandela", *Arenyautes*, vist a: <http://arenyautes.cat/content/la-tribu-lestat-leduard-voltas-i-en-nelson-mandela> (Data de consulta: 28/01/2019)
- PARTAL, Vicent (13/05/2013) "La meua proposta: cap llengua oficial", *Vilaweb*, vist a: <https://www.vilaweb.cat/editorial/4114469/meua-proposta-cap-llengua-oficial.html> (Data de consulta: 10/02/2019)
- PEREZ, Carmen (9/06/2013) "No pas en nom meu", *Vilaweb*, vist a: https://www.vilaweb.cat/opinio_contudent/4123024/carmen-perez-pas-nom-meu.html (Data de consulta: 08/02/2019)
- RESINA, Juan Ramon (2012) "Catalunya, do de llengua?", *Ara*, vist a: https://www.ara.cat/opinio/Catalunya-do-llengua_0_658734127.html (Data de consulta: 04/02/2019)
- STRUBELL, Miquel (10/10/2012) [transcripció entrevista telefònica] "Seria irònic que a la nova Catalunya el castellà hi fos oficial", *Vilaweb*, vist a: https://www.vilaweb.cat/opinio_contudent/4046202/miquel-strubell-seria-ironic-nova-catalunya-castella-fos-oficial.html (Data de consulta: 10/02/2019)
- TERCERO, Alejandro, (02/03/2012) "Independentistas radicales se proponen «abrazar» el castellano como fórmula para captar adeptos a su proyecto", *La Voz de Barcelona*, <http://www.vozbcn.com/2012/03/02/104260/una-nacion-una-lengua/> (Data de consulta: 29/01/2019)
- TORNER, Rafel (14/04/2012) "Bilingüisme com a valor identificatiu?", *Ara*, vist a: https://www.ara.cat/opinio/Bilinguisme-valor-identificatiu_0_683931620.html (Data de consulta: 05/02/2019)

VALLS, David (03/09/2013) "El català en una Catalunya independent", *Núvol*, vist a: <https://www.nuvol.com/noticies/el-catala-en-una-catalunya-independent/>
(Data de consulta: 10/02/2019)

VILA, David (20/12/2012) "I si no parlem d'oficialitat?", *Malgrat la boira*, vist a: <http://davidvilairos.blogspot.com/2012/12/i-si-no-parlem-doficialitat.html>
(Data de consulta: 29/01/2019)

VILA, Joan (29/02/2012) "El castellà i la independència", *Nació Digital*, vist a: <https://www.naciodigital.cat/opinio/3192/castella/independencia> (Data de consulta: 12/02/2019)

VILARRUBIAS, Mercè (04/10/2013) "El español en una Cataluña independiente", *Crónica Global*, vist a: https://cronicaglobal.elespanol.com/pensamiento/el-espanol-en-una-cataluna-independiente_1013_102.html (Data de consulta: 10/02/2019)

VOLTAS, Eduard (22/01/2012) "La tribu o l'estat", *Ara*, https://www.ara.cat/opinio/tribu-lestat_0_632336772.html (Data de consulta: 28/01/2019)

VOLTAS, Eduard (26/02/2012) "En castellà també, sisplau", *Ara*, https://www.ara.cat/opinio/castella-tambe-sisplau_0_653334661.html (Data de consulta: 28/01/2019)

VOLTAS, Eduard (12/06/2013) "Ho veig diferent, Carmen", *Vilaweb*, vist a: https://www.vilaweb.cat/opinio_contudent/4124236/eduard-voltas-ho-veig-diferent-carmen.html (Data de consulta: 08/02/2019)

6.3. Annex 3. Posicionament dels autors en els articles analitzats.

Articles a favor de dues llengües oficials			
Autor	Data	Publicació	Títol
Eduard Voltas	22.01.2012	<i>Ara</i>	"La tribu o l'estat"
Albert Branchadell	20.02.2012	<i>L'Hora, el diari en línia de nou cicle</i>	"Evitar l'estat fallit"
Eduard Voltas	26.02.2012	<i>Ara</i>	"En castellà també, sisplau"
Xavier Febrer	26.02.2012	<i>Tertúlia</i> , blog personal	"En castellà també, sisplau. Un bon article".
Oriol Lladó	26.02.2012	<i>Connexió #Badalona</i> (secció blogs <i>Vilaweb</i>)	"Voltas, gràcies per enriquir el debat nacional"
Carles Capdevila	27.02.2012	<i>Ara</i>	"Debat valent per trencar tabús i sumar"
Joan Vila Triadú	29.02.2012	<i>Nació Digital</i>	"El castellà i la independència"
Alejandro Tercero*	02.03.2012	<i>lavozdebarcelona</i>	"Independentistas radicales proponen «abrazar» el castellano como fórmula para captar adeptos a su proyecto"
Magí Camps	23.09.2012	<i>La Vanguardia</i>	"¿Cómo se tendrían que articular catalán y castellano en un supuesto Estado catalán?"
Magí Camps	23.09.2012	<i>La Vanguardia</i>	"No sense el castellà"
Salvador Cot	08.10.2012	<i>Nació Digital</i>	"Despolititzem el castellà"
Oriol Junqueras	08.10.2012	<i>El Periódico</i>	"El castellà i la República catalana" - La independència abraça tots els catalans sigui quina sigui la seva llengua, i totes dues serien igualment oficials."
Blanca Busquets	31.10.2012	<i>Nació Digital</i>	"La independència i el castellà"

Sebastià Alzamora	14.05.2013	<i>Ara</i>	"Una altra nota sobre el castellà cooficial"
Eduard Voltas	12.06.2013	<i>Vilaweb</i>	"Ho veig diferent, Carmen"
Mercè Vilarrubias*	04.10.2013	<i>Crónica Global</i>	"El español en una Cataluña independiente"
Francesc-Marc Álvaro	28.11.2013	<i>La Vanguardia</i>	"La llengua dels avis"

*Si bé aquests dos autors defensen la cooficialitat, ho fan des del punt de vista que cal preservar la llengua castellana, perquè són de l'opinió que el castellà, a Catalunya, està discriminat. I, a diferència de la resta d'autors (amb excepció d'Albert Branchadell) no estan a favor de la independència.

A favor del català com a única llengua oficial			
Autor	Data	Publicació	Títol
Xavier Mir	22.01.2012	<i>arenyautes</i>	"La tribu, l'estat, l'Eduard Voltas i en Nelson Mandela"
Xavier Mir	27.02.2012	<i>Blog d'en Xavier Mir (secció blogs Vilaweb)</i>	"Eduard Voltas, Carme Junyent, ERC i la independència"
Gabriel Bibiloni	02.03.2012	<i>El blog de Gabriel Bibiloni</i>	"L'espanyol i l'Estat català"
Pere Mayans	04.03.2012	<i>El pols de la llengua als Països Catalans</i>	"Hi ha alguna cosa que falla: reflexions al voltant de l'article d'Eduard Voltas En castellà també, sisplau"
Joan Ramon Resina	06.03.2012	<i>Ara</i>	"Catalunya, do de llengua?"
Rafel Torner	17.04.2012	<i>Ara</i>	"Bilingüisme com a valor identificatiu?"
Miquel Strubell	10.10.2012	<i>Vilaweb</i>	"Seria irònic que a la nova Catalunya el castellà hi fos oficial"
Carmen Pérez	09.06.2013	<i>Vilaweb</i>	"No pas en nom meu"

Andreu Barnils	16.06.2013	<i>Vilaweb</i>	“Moltes gràcies, Carmen Pérez”
----------------	------------	----------------	--------------------------------

A favor de no declarar cap llengua oficial			
Autor	Data	Publicació	Títol
David Vila	20.12.2012	<i>Malgrat la boira</i>	“I si no parlem d'oficialitat?”
Vicent Partal	13.05.2013	<i>Vilaweb</i>	“La meua proposta: cap llengua oficial”
Carme Junyent	20.06.2013	<i>Vilaweb</i>	“Les llengües en la Catalunya independent”
David Valls	03.09.2013	<i>Núvol</i>	“El català en una Catalunya independent”

6.4. Annex 4. Taula resum de les posicions i estratègies discursives dels diferents grups d'opinió.

	Posicionament	Estratègies discursives
grup 1 (cooficialitat)	Bilingüisme com a actiu social. Mantenir les polítiques lingüístiques actuals. Oficialitat és sinònim de protecció.	Discurs de polarització. Ús d'etiquetes. Discurs conservador
subgrup 1*	El castellà a Catalunya està discriminat i cal potenciar-lo. Les reivindicacions de la llengua són "il·legítimes", l'única llengua legítima és el castellà.	Discurs de la por i acusatori. Discurs de legitimitat legal. Negació de la llengua catalana (<i>Cataluña, Generalidad,...</i>)
grup 2 (oficialitat única)	Cal protegir la llengua catalana. Bilingüisme és igual a substitució lingüística. Oficialitat no és sinònim de protecció. Diversitat i multilingüisme són actius socials a Catalunya i s'han de defensar.	Discurs de defensa contra els discursos d'atac. El discurs es remet sovint al passat, per fer memòria. Apel·la a la realitat social i cultural del país, la diversitat.
grup 3 (no oficialitat)	Llengua pròpia o llengua comuna. Llengua de poder: a totes les institucions. Llengua d'ús habitual en tots els àmbits.	Interpel·la al lector amb els models francès i espanyol per menysvalorar les llengües d'estat. Aposta pel multilingüisme com a valor cultural.
Idees comunes als tres grups d'opinió	Mantenir un tractament diferenciat per al català i reservar-li una funció en àmbits institucionals i com a llengua vehicular escolar. Posició positiva ver el multilingüisme i el plurilingüisme. Posició negativa envers el monolingüisme.	

*En aquest subgrup incloem els dos autors analitzats que defensen una cooficialitat que ha de tenir el castellà com a llengua preminent.